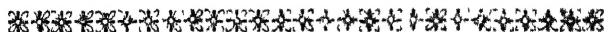

Printed by :- A. P. Chougule
At Veer Bharat Printing Press, Belgaum.
and

Published by :- H V. Kaujalgi,
Chairman, Regional Social Education
Committee,

FOR KARNATAK, BELGAUM.

ಮುನ್ನುಡಿ

1

ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಈ ಸಮೀಕ್ಷಾತ್ರಿಗೆಯು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿ, ನಿರಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ನೈರ್ಮಮಮಾಡುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಶ್ರೀ. ಶೇಡಬಾಳ ನೀಲಕಂಠರಾಯರು, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕವಾಗಿ ಮೇಲ್ಕುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿರುವರು. ಈ ಚಿಕ್ಕ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಿ ನಿರಕ್ಷರರಿಗೂ ಸ್ವಯಂವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪಾರವನ್ನು ತೀಡಿ ತಣಿಯುವರೆಂದು ನಮ್ಮ ಬಲವಾದ ನಂಬುಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ ಸಹಾಯದೊರೆತದ್ದು ಸುವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸುಗಂಧ ಕುಡಿದಂತೆ ಆಗಿದೆ

Belgaum
28-11-48

}

P M. UMADI,
A. O., D. S. B., Belgaum.

ಲೇಖಕನ ವಿನಂತಿ

ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುವ ಹೊಣೆ
ಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯವರು ಹೊತ್ತಿ
ದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಹಳ್ಳಿ
ಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುವಾಗ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲ
ವಿದ್ದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಆಡಬಹುದು.

ನೀ. ಹ. ಶೇಡಬಾಳಕರ,
ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಗಲ್ಲು.

೨ನೇ ಆವೃತ್ತಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆ.

ಈ ಅಲ್ಪಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದು ಎರಡನೇ
ಸಲ ಮುದ್ರಿತವಾಗುವ ಸಮಯ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ
ಸಮಿತಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ವಾಚಕರಿಗೂ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ

“ ನೀಲಕಂಠ ”

—: ಲೇಖಕರು :—

ಶ್ರೀ ನೀಲಕಂಠ ಹನುಮಂತ ಶೇಷಬಾಳಕರ.
ಸೇವಾ ನಿಷ್ಪತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಡಿ. ಎಸ್. ಎ. ಮೆಂಬರ ಕಾಗವಾಡ
ಬ್ಲಾಕಮಾರ್ಕೆಟ, ರಾಜಮೊಹ, ರೈತರರಾಜ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ
ನಾಟಕಗಳ ಲೇಖಕರು

“ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ! ಅದುವೇ ದೇಶೋದ್ಧಾರ ! ”

ಅದಕಾಗಿ ಕಲಿಯಿರಿ, ಕಲಿತು ಸುಖಪಡೆಯಿರಿ.

ಸುಖವ ಸುಗ್ಗಿಯೇ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ, ಅದುವೇ ರಾಮರಾಜ್ಯ ”

‘ ಶ್ರೀ. ಸಾ. ಪದ್ಮಾವತಿವೇವಿ ಅಂಗಡಿ,

ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಸಸಿಯು ಬೆಳೆದು ಮಹಾವೃಕ್ಷ ವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ
ಅಶಿಕ್ಷಿತತನದ ರೋಗವನ್ನು ಹೋಡೆದೋಡಿಸಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ
ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿ ನೈತಿಕ ಬಲವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವದೇ ವಿಧಾಯಕ
ಕಾರ್ಯದ ಗುಟ್ಟು. ಆ ಗುಟ್ಟು ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಬೆಳೆದು
ಬಾಳಿ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿ ಹಿಂದರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಶಾಶ್ವತ
ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲಿ

ಶ್ರೀ. ‘ ಅಂಗಡಿ ಪುಸ್ತಕಪ್ರಸಾರ ’

“ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳು, ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಬಾಳು ”

‘ ನೀಲಕಂಠ ’

॥ ಜಯ ಹಿಂದ ॥

ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ

(ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕವು)

॥ ನಾಂದಿ ॥

೧ ನೇ ದೃಶ್ಯ

(ವಸಂತರಾಯರಮನೆ—ವಸಂತರಾಯ ದೇಶಭಕ್ತ. ಖಾದಿ ಉಡುಪಿ
ನಲ್ಲಿ ಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ' ಒಕ್ಕಲಿಗ ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ಓದುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ.
ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಖುರ್ಚಿ ಒಂದು ಕೋಚು ಟೇಬಲು ಇರುತ್ತದೆ)

ಹಂಪಣ್ಣಿ— (ಪ್ರವೇಶ) ಶರಣರೀ ಯಜಮಾನರ್ರ ? (ಎಂದು
ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ವಸಂತರಾವಃ— ಬಾ, ಹಂಪಣ್ಣಾ, ಏನು ಕಾರಣ ಬರೋಣ
ವಾಯಿತು ? ಅಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲೇಕೆ ನಿಂತಿರುವೆ ? ಈ ಕೋಚಿನ
ಮೇಲೆ ಕೂಡು ಬಾ ?

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಅದೇನ ಬ್ಯಾಡರಿ ? ನಮ್ಮ ರೈತ ಮಂದಿಗಿ
ಕೋಚಾ, ಕುರ್ಚಿಯಾತಕ ಬೇಕರಿ ? ಕಂಬಳಿಗಿ ನಮಗ ಗಂಟೆ
ಅಯ್ಯ ?

ವಸಂತರಾವಃ— ಹಾಗೆನ್ನಬಾರದು. ರೈತರೆಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ
ಮುಖ್ಯ ಘಟಕವಿರುವಿರಿ. ರೈತನೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೃದಯವು
ಅಣ್ಣಾ ! ರೈತನ ದುಡಿತವೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ನಾ ! ಎಂದು ಕವಿಗಳು
ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾ, ಬಾ, ಇಲ್ಲಿಗೆ, ಕೂಡು [ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿದು

ಕೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಂಪನು ಆವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ.] ಏನು ಕೆಲಸವಿದೆ ಹೇಳು.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಈ ವೊತ್ತು ಹರ್ರಾಗ ಪೋಟಮನ್‌ಸಾಬ ಈ ಕಾದಗಾ, ಒಗದ ಹೋಗ್ಯಾನ, ಹೆಂಡಿಕಸಾ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತದ ಜೋಡಣಿ ಮಾಡಿ ಆಳಗಳನ್ನು ಹೊಲಕ ಕಳಿಸಿ ಈ ಕಾಗದದ ಒಡಪಕ್ಷ ಕೇಳಾಕ ಬಂದಿದೆನರಿ. [ಕಾರ್ಡು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವಸಂತ ರಾಯರು ಓದಿ]

ವಸಂತರಾವ:— ಇದು ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಬರೆಯಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಕಂಗಾಲಪುರಿಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಅಳಿಯನು ಅತಿಶಯ ಅಜಾರಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಪತ್ರ ಕಂಡಾಕ್ಷಣ ಬಂದರೆ ಮುಖ ನೋಡಲು ಶಿಗುತ್ತದೆ. ತೀವ್ರ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಬರೆಯಿಸಿರುವಳು. ಬೇಗ ಹೋಗು.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಇನ್ನ ಆಗಿನಗಾಡಿ ಯಾವಾಗ ಅಯ್ತರೀ ! ಈಗ ಹ್ವಾದ್ರ ಶಿಕ್ಷಿತ ಏನ್ರಿ ?

ವಸಂತರಾವ:— [ಕೈಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿ] ಈಗ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಗಾಡಿಯು ಹೋಯಿತು. ನಾಳೆ ಹನ್ನೊಂದರವರೆಗೆ ಗಾಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಅಂದಬಳಿಕ ಇದ ಫೋಟಾಳೆ ಆತಲ್ಲರೀ ! ಈ ಮಜಕೂರ ಕೇಳಾಣಾ ಒಂದಗಳಿಗೆ ಅಂದ್ರ ವಂದ ವರ್ಸಧಾಂಗ ಅನಸಾಕ ಹತ್ತೀತಿ ಒಂದಧಿನಾ ತಗೋದ ಹ್ಯಾಂಗ ನಮ್ಮ ಯಾಳೇನ ಸುಮಾರ ಅನಬೇಕಾತ ಮತ್ತೇನ ?

ವಸಂತರಾವ:— ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕಳವಳ ಪಡುತ್ತೀರಿ, ನೀನು ಕಲಿತವನಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪತ್ರ ಬಂದಾಕ್ಷಣ ಓದುತ್ತಿದ್ದಿ. ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಸಂಜೆಗೆ

ಕಂಗಾಲವುರಿಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಿ. ಓದು ಬರಹ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವಿರಿ. ಇನ್ನಾದರೂ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಿ. ಇದು ಲೋಕ ರಾಜ್ಯವಿದೆ. ಕಲಿತು ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಹಂಪಣ್ಣ:—ನಮ್ಮ ಮುತ್ಯಾಮೂರತಲಿ ಆತ ಸಾಲಿಕಟ್ಟಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲರಿ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದಿ ನಮಗೆ ಸಾಲಿಗೆ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ಮಾಡೋದಯಾನ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮ ಅನೋದಾ ಆತ ಈ ವರ್ಷ ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹುಡುರನ್ನ ಸಾಲಿಗೆ ಹಾಕದಿದ್ದ ದಂಡಾ ಮಾಡ ತಾರ ಅನಾಣಾ ಹುಡುರನ್ನ ಸಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದೇನ ? ಅವ ಕಲಿತ ಎಂದ ಶ್ಯಾಣೇರ ಆಗತಾರೋ ಯಾರ ಬಲ್ಲರ ?

ವಸಂತರಾವ:— ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವಿದೆ. ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಕಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ, ಉದ್ಯೋಗವೃದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳು ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿವೆ. ಮೊದಲು ಪರಕೀಯ ಸರಕಾರವಿತ್ತು. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಾಡಿನ ಸಿರಿಯನ್ನು ಸುಲಿದು ಸುಖಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೂ ನಿರಕ್ಷರ ಜನರು ಕಲಿತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ದೇಶದ ಬಲವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿರಿ.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಹೌಂದ, ಹೌಂದ ಮೊನ್ನೆ ಸಮಾರಂಭಮಾಡಿದರ, ಗಿಡಗಳ ಹೆಚ್ಚಾಕ ಹೇಳಿದ್ದ, ಗಾಂಧಿ ಮಹಾತ್ಮೇರ ಮೆರುಣಗಿ ತಗದಿದ್ದ ಅದಸ್ವರಾಜ್ಯ ಅಲ್ಲೇನರಿ. ಅದಯಾರ ಕೈಯಾಗ ಶಿಕ್ಷೇತಿರಿ ?

ವಸಂತರಾವ:— ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉತ್ಸವ ದಿನದ ಸಂಗತಿ. ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಶಿಕ್ಷೆ ಪೂರ್ಣವರ್ಷವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದಿನವನ್ನು ಉತ್ಸವದಿಂದ ಆಚರಿಸಿತು. ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ, ನಿನಗೂ ಸಹ ಶಿಕ್ಕಿದೆ. ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ

ನಾಡಿನ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತವನ್ನು ನಮ್ಮಜನರೇ ನಡಿಸುವದು. ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ೬೦ ವರ್ಷ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಬ್ರಿಟೀಷರಂಥ ಬಲಾಢ್ಯರನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿತು ದೇಶದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ.

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಈ ವಯದಾಗ ಕಲಿಯೋದ ಅಂದ್ರ “ ನೀ ಕೆಟ್ಟಮಾತ ” ನಮ್ಮ ಕೈ ಹೊಳ್ಳುವ ಹ್ಯಾಂಗಾ ? ಕಲಸಾವರ ಮುಂದ ಕೂತ ಕಲಿಯೋದ ಹ್ಯಾಂಗಾ ? ಛೇ, ಬಲನಾಚಿಗೆಗೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವಿದ್ದಿ ಇದ.

ವಸಂತರಾವಃ - ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚುತ್ತೀರಿ ? ಅಲ್ಲದಸಲ್ಲದ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಹೋಡದಾಟಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚುವದಿಲ್ಲ. ಕೋಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿ ಪೋಲೀಸರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ನಾಚುವದಿಲ್ಲ. ಸರಾಯಿ ಕುಡಿದು ಗಟಾರಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚುವದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಾಚಿಕೆ ಬರುತ್ತದೇನು ? ಚಲೋಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಾಚಬೇಡಿರಿ. ಹೇಸಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಾಚಿರಿ. ಅಶಿಕ್ಷಿತರ, ಹುಂಬರು ಎಂದ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಅವೇನು ಇಲ್ಲ ಅಶಿಕ್ಷಿತರೆಲ್ಲರೂ ನಾಚದೆ ಕಲಿಯಿರಿ. ಕಲಿತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೆಂದು ಮರ್ಯಾದೆ ಪಡೆಯಿರಿ.

|| ಪದ || ಶ್ಲೋಕ ಚಕ್ರಾ

ಶಿಕ್ಷಣ ಪೊಂದಿರಿ | ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿರಿ ರೈತರೇ ||

ಪ್ರೌಢರೇ ರಾತ್ರಿಯ ಶಾಲೆಗೆ ಪೋಗಿರಿ ನೀವು |

ಭರದಲಿ ಓದಲು ಬರೆಯಲು ಬರುವವು |

ನೇಹರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ | ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಲಿ || ೧ || ಶಿಕ್ಷಣ

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ತಿಳೀತ ಬಿದ್ದಿ ನಿಮ್ಮಂಗ ಕಳಕಳಿಲೆ ಹೇಳಾವರ
ಗಂಟೆ ಬಿದ್ರ ನಮ್ಮಂಧವರ ಕೇಳ ಕೇಳತಾರ. ನಾ ಕಲಿಲಾಕ ತಯಾರ
ಇದ್ಯಾನ ನೋಡ್ರಿ ನೀವ ಕಲಸರಿ. ಇನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ನಿಮ್ಮ ಮಾತ .ಮುರ
ದರ ಕೇಳಿ; ಅವುರಾಣೆ, ದ್ಯಾವರಾಣೆ ನಾ ಕಲಿಲಾಕ ತಯಾರ
ಇವೇನಿ.

ವಸಂತರಾವ— ಶಾಬಾಸ, ಹಂಪಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ
ದಿಂದ ನನಗೆ ಅನಂದವಾಯಿತು ನಿನ್ನಂತೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ
ಅಶಿಕ್ಷಿತ, ಪ್ರೀ ಪುರುಷರು ಕಲಿತು ದೇಶ ದೊಳಗಿನ ಅಶಿಕ್ಷಿತ
ತನದ ರಾಕ್ಷಸನ್ನು ಹೊರ ಓಡಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರ ಹತ್ತರ
ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಇಂದ ನನ್ನ ಮನಸ ಜರಾ ಚಿಂತಾಕೆ ಎತಿ.
ಊರಿಗಿ ಹೋಗಿ ಬರತೇನಿ ಆ ಮ್ಯಾಲ ನನ್ನಂಥಾ ಮಂದಿಗಿ ಕೂಡಿಸಿ
ಕಲಿಯೋದ ಜೋಡಣೆ ಮಾಡೋದ ನೋಡ್ರಿ, ಹೋಗತೇನರಿ.ಶರಣು.
(ಅಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) (ಗಜಬರ ಸಾಬನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗಜಬರ — ಸಲಾಮಸಾಬ ! ಬಿಜಾಪೂರುಕು ಜಾನೇಕು
ಮೋಟಾರ ತಯ್ಯಾರ ಹುವಾಹೈ, ಅಪಕು ಜಲದಿ ಅನೇಕು ಅಂಗಡಿ
ಸಾಬ ಬುಲಾಹೈ ?

ವಸಂತರಾವ.— ಸರಿ. ನಾನಾದರೂ ಅದೇ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ.
ನಾಳೆ ವಿಜಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯ ಮೀಟಿಂಗು ಅದೆ.
ಎನೋ ಗಜಬರ ನಿನಗೆ ಸಂಬಳವೆಷ್ಟಿದೆ.

ಗಜಬರ— ಮುರೈ ತೀಸ ರೂಪಿಯೇ ಮಿಲತೆತೆ, ಎ ಮಹಿ
ನೇಮೆ ಮುರೈ ಲಿಖನೇಕೂ, ಪಥನೇಕೂ, ಸಹಿ ಕರನೇಕೂ ಆರಹೆಹೈ
ಇಸವಾಸ್ತೆ ಪಾಂಚ ರೂಪಯೇ ಜಾದಾ ಮಿಲರಹೆ ಸಾಬ.

ವಸಂತರಾವ: — ಹೌದು, ಅಶಿಕ್ಷಿತ ನೌಕರರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಹೆಚ್ಚಿಸುವರು. ಜೇಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಕೈದಿಗಳು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷೆಯ ದಿನಾವಧಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸದ್ಯದ ಸರಕಾರವು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ಗಜಬರ: — ಏಕಾಂಗ್ರೇಸ ಸರಕಾರ ಆಚ್ಛೆಹೈ ? ಗೋರ ಗರೀಬ ಲೋಕೋಂಕಾ ಪರವರ ದಿಗಾರಹೈ. ಅಚ್ಛಾಸಾಬ ಆಪಕಾ ಬಿಸ್ತುರಾ ಲಾವ್ ಹಮ್ ಲೇಕು ಚಲತೆಹೈ ?

ವಸಂತರಾವ: — ತಗೋ ಈ ಹೊಲ್ಡಾಲು ನಡೆ. ನಾನು ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದೆನು. [ತೆರೆಬೀಳು]

೨ ನೇ ದೃಶ್ಯ

ಒಂದು ದಾರಿ.

(ಗಟ್ಟುಲಾಲನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಬರಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾಗಪ್ಪನು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಗಟ್ಟುಲಾಲ: — (ಸ್ವಗತ) ಇಂಗ್ರಜಿ ಮಂದಿ ಹೋಗಿ ಕಾಂಗ್ರೇಸ ಮಂದಿ ಬಂದದ್ದು ಬೇಶ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಮದು ಸಬ್ ಕಾರಸ್ಥಾನ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಾಕಹತ್ತಿದಾವ, ಕೂಲಕಾಯದಾ ಟೆನನ್ನಿದು ಬಿಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ನಮಗಲ್ಲಾಕೆ ಉರಲಾ ಹಾಕಿದಾವ ಕಾಳಾ ಬಾಚಾರ ಬಂದ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದಾವ್. ಅರೇ, ಕಾಳಾಬಾಚಾರ ಮಾಡಿದ್ರ (ಕೈದಿ ಖಾನೇ ದಾಗ ಹಾಕತಾರ) ಅರೇ ಬಾಲಾಜಿ ? ಕ್ಯಾವಖತ ಆಯಾವೇಭೋ ? ಕುಣಬಿಮಂದಿಗೆ ಕಲಸಾಕ ಹತ್ತಿದಾರ. ಕುಣಬಿಮಂದಿ ಕಲಿತಂದ್ರ

ನಾವ್ ಮಾರವಾಡಕ ಹೋಗಬೇಕಾಗತಯ್ತು ? (ನಾಗಪ್ಪನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಶರಣರೀ ಸೇಡಜಿ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.)

ಗಟ್ಟುಲಾಲ:- ಜೀ, ಗೋಪಾಲ ನಾಗಪ್ಪಾ ಎಲ್ಲಿಗಿ ನಡದೀದಾವ್.

ನಾಗಪ್ಪ:- ಶರಣರೀ ಸೇಡಜೀ, ಕೂಲೀ ಆಳ ಹೇಳಾಕ ಕೇರಿಗಿ ನಡದಿದೇನ ?

ಗಟ್ಟುಲಾಲ:- ಕೇರಿಗೆಜಾವ್ ನಹಿ ತೋ ಗೋರಿಗೆ ಜಾವ್ ಅರೆ ಬಾಬಾ ನಮದು ಬಡ್ಡಿ ಎಂದ ಕುಡಿತಿದಾವ ತಂಬಾಕ ಮಾರಿ ರೊಕ್ಕಾ ತಂದಿದಾವ್ ಇಂದ ನಮದು ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡಾಕ ಬೇಕ ನಹಿತೋ ನೆಟಗ ಆಗಾಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನಾಗಪ್ಪ:- ನಿಮ್ಮ ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡತೇನ ಇವ್ವಾಕ ಗಡಬಿಡಿ ? ನಾನೇನು ಓಡಿ ಹೋಗೋದುಲ್ಲ ನಿಮದ ಎಷ್ಟು ದಿನದ ಬಡ್ಡಿ ಉಳಿದಯ್ತು ?

ಗಟ್ಟುಲಾಲ:- ಅರೇ ಬಾಬಾ ನೀ ಓಡಿ ಹೋಗುದುಲ್ಲ, ನಾ ಓಡಿ ಹೋಗು ವಖತ ಬಂದಿದಾವ! ಕಾಂಗ್ರೆಸ ರಾಜ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಗೋವಾದಾಗ ಹೋಗಬೇಕಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾವ್. ಲ ಮಹಿನಾದ್ರು ಬಡ್ಡಿ ದೇವ್.

ನಾಗಪ್ಪ:- ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಬಡ್ಡಿ ಎಷ್ಟಾಗತಯ್ತು ? ಹೇಳಿ ಬಿಡ. ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡತೇನಿ. ಗೋವಾದಾಗರೆ ಹೋಗು. ಇಲ್ಲದಿದ್ರ ಗೋಸಾವಿ ಅರೆ ಆಗು.

ಗಟ್ಟುಲಾಲ:- ಮಹಾನಾಕ್ಕೆ ಆಟರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಮಹಿನಾದ್ರು ಅಟಿ ಅಟಿ ಚೋರ್ಯಾಅರಿ. ಹತ್ತ ರೂಪಾಯಿ ಸೂಟಲೇವ ಚೋರ್ಯಾಣವು ಹುವಾ ದೇವ ಸೂಟ ಕೊಟ್ಟಿದಾವ ಭಾಯಿ. ನೀವು ರೈತಾನುಂದಿ ನಮ್ಮ ಭಾಯಿ ಸಮಾನ ಎನ್.

ವಸಂತರಾವಃ— ನಾಗಪ್ಪ ಹಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ಮಹಾತ್ಮರ ವಚನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಶಾಂತತೆಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರಲೇಬೇಕು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಕೂಡದು. ಶಾಂತನಾಗು ಸೇಡಜೀ ನೀವು ಹೋಗಿರಿ. ನಾಗಪ್ಪನ ಲೆಖ್ಪಿನನ್ನು ನಾನು ಬಂದು ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಗಟ್ಟಲಾಃ— ಜೀ ಗೋಪಾಲ [ಅಂದು ನಾಗಪ್ಪನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.]

ನಾಗಪ್ಪಃ— ಧನ್ಯಾರ ನೀವು ನಡವಬಿದ್ದ ತಪ್ಪಿಬಿರಿ ನೋಡ್ತಿ. ಒಂದ ಎಟ ಕುಡತಿದ್ದ ಅಂದ್ರ ಅವನ ಜೀಗೋಪಾಲ ಜಿಗದ ಬೀಳ ತಿದ್ದಾ, ತಿಂದ ಬಡ್ಡಿಯೆಲ್ಲಾ ಕಾರಕೋತಿದ್ದಾ.

ವಸಂತರಾವಃ— ಹಾಗೆ ಅವಿಚಾರ ಮಾಡಬಾರದು ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪು ನಿಮ್ಮ ಕಡಗಿದೆ. ಅವರ ಹತ್ತರ ಸಾಲ ತರುವದು ಮೊದಲನೇ ತಪ್ಪು. ನೀವು ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವಿರಿ ಇದು ಎರಡನೇ ತಪ್ಪು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಿರುವಿರಿ ಇದು ಗುಡ್ಡದಂಥ ತಪ್ಪು. ಕಲಿತವರಿಗೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅಶಿಕ್ಷಿತತನವ ಪರಿಣಾಮವಿದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಯಿರಿ. ಕಲಿತು ಲಾಭ ಪಡೆಯಿರಿ.

ನಾಗಪ್ಪಃ— ನೀವ ಹೇಳೋದೆಲ್ಲಾ ತೀತೇತಿ ಆದ್ರ ಕಲಿಯೋದ ಹ್ಯಾಂಗಾ? ನಮಗ ಕಲಸವರ ಯಾರಾ? ಆತಲ್ಲಾ ನಮವ ಬಾಳೆವಾ, ಕುಳ್ಳ ಹೋಗಿ ಹೊಳಿಮ್ಯಾಲ ಬಿದ್ದಿದಾನ? ಇನ್ನ ಕಲತ ಮಾಡೋದ್ಯಾನಾ?

ವಸಂತರಾವಃ— ಇಷ್ಟು ದಿನ ಆದದ್ದಾಯಿತು. ಲೋಕರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಯಾರೂ ಇರಕೂಡದು. ಪ್ರೌಢರಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಾನಧಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರವು

ಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಕಲಿಸಲು ಜನರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚು ಉರುವರನ್ನು ಉರ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಜುಲುಮೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕಾಯದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯಿರಿ, ಪ್ರೌಢರೇ ಕಲಿಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬಿದ್ದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರೌಢ ಅಶಿಕ್ಷಿತರೇ ಕಲಿತು ಜಾಣರಾಗಿರಿ. (ಎಂದು ಕಾಲು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ.)

ನಾಗಪ್ಪ:— ಛೇ, ಛೇ, ಇದ್ಯಾನ ಮಾಡತೀರಿ, ಧನ್ಯಾರ ನೀವು ಇಟ್ಟ ಹೇಳತೀರಿ ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಾವ ಕೇಳದಿದ್ದ ಮನಶೇರ ಯಾನ್ ದನಾ? ನಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಇಟ್ಟ ಕಳಕಳಿ ತೋರಿಸತೀರಿ ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಾವ ಕಲಿಲಾಕ ತಯಾರ ಇದೇವ. ಆದ್ರೆ—

|| ಪದ ||

ನಾವು ಹ್ಯಾಂಗ ಕಲಿಬೇಕಸಾಲಿ |

ಕಲಿಲಾಕ ಯಾಕ ಬಲರೂಲಿ ||

ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ವಹಿನಾಟಾ |

ಕಬಲಾಯತಿಗೆ ಒತ್ತದ ಈ ಬಬ್ಬಾ

|| ೧ ||

ಕಾಂಗ್ರೇಸ ರಾಜ್ಯ ಬಲ್ ಪಾಸಾ |

ಕಲಿಯೋದ ಹಚ್ಚಿದಾರ ತ್ರಾಸಾ

|| ೨ ||

ವಸಂತರಾವ:— ನೀವು ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಿ. ಮೊದಲ ಮೊದಲು ಬಿಗಿಯೆನಿಸಿದರೂ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ನೀವಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತೀರಿ.

ನಾಗಪ್ಪ:— ನಮಗ ಏನೇನ ಕಲಿಸತಾರು ?

ವಸಂತರಾವ:— ಓದು ಬರಹ, ಲೆಖ್ನು ಪತ್ರ ಇಡುವದೂ, ಸೋಸಾಯಿಟಿ, ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದ ಮಾಹಿತಿ, ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಗಳು

(೧೨)

ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತವೆ? ಗ್ರಾಮ ಸುಧಾರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ನಾಗಪ್ಪ:— ತಗಾಯಿ ತಗೋಳು ಅರ್ಜಿ ಮಾಡಾಕ ಕಲಸ ತಾರೇನ ?

ವಸಂತರಾವ:— ಓಹೋ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ರೇಡಿಯೋ, ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಲ್ಯಾಂಟರ್ನ್ ಸಿನೆಮಾಗಳನ್ನು ಸಹ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೌಢರ ಶಾಲೆಗೆ ಅನುಕೂಲತೆ ಪ್ರಕಾರ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯಿರಿ. ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ.

ನಾಗಪ್ಪ:— ನೀವ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ರೊಡ್ಡ ಎ ? ಓ ಅಂತಾ ಪೆಟಿಗಾಗ ಕೂತ ಯಾನ ಒದರತಾಯಿ ಅಂಚ್ವಾ. ಬಲಾ ಧನಿನೋತ್ರಿ ಕೌಜಲಗಿ ನಿಂಗವ್ವನ ಮ್ಯಾಲನೋತ್ರಿ ಮೊನ್ನಿ ಮ್ಯಾಲತೀನ ಓಕ್ಕಾಕ ಹಚ್ಚಿದ್ರು ಕೆಳಗಡೆ ಓಣ್ಯಾಗ ಸಪಷ್ಟಕೇಳಿತ ನೋತ್ರಿ.

ವಸಂತರಾವ:— ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುವವರು ಕೂತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂಬಯಿ, ದಿಲ್ಲಿ, ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಧನಾ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೀವು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿರಿ. ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಪ್ರೌಢರೇ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯಿರಿ.

ನಾಗಪ್ಪ:— ನೀವಿನ್ನ ಹೇಳಬ್ಯಾತ್ರಿ. ನಾ ಕಲಿಯೋದ ನಿಶ್ಚೇವ ಮಾಡಿದ್ದಿ. 'ತಪ್ಪಿದರ ಕೇಳಿ. (ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

—

(೧೩)

೩ ನೇ ದೃಶ್ಯ

(ಲಕ್ಕವ್ವನ ಮನೆ, ಸುಶೀಲೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಬರಿ, ಸುಶೀಲಾಬಾಯಿ, ಬಡೂರ ಮನಿಗೆ ಬರಾಣಾತು. ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ಒಂದೊಮ್ಮೆ, ಏನ ಹಾಲ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ?

ಸುಶೀಲೆ— ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ನೀವ ಕಲಿತ ಹೆಂಗಸರ, ಸಭಾವಾಗ ನಿಂತ ಸಪಷ್ಟ ಮಾತಾಡವರ, ಗಂಡಸ್ವಂಗಳ ಸಾಯಕಲ್ಲ ಮ್ಯಾಗ ಕೂತ ತಿರುಗಾಡಾವ್ರ, ನಮಗ ನಿಮಗ ಯಾವ ಊರ ಹಾದಿ ?

ಸುಶೀಲೆ— ನೀನನ್ನುವದು ನಿಜ ಆದರೂ ನೀನೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನಗೂ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನೀನು ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಸಾಯವಿಲ್ಲ ಇನ್ನಾದರೂ ಓದು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಅವ್ರಾ, ತಾಯಿ, ನಮ್ಮದ ಜಾತಿ, ಮುಗದಯ್ಯಿ ? ದನಾ, ಕರಾ, ಅಡಿಗಿ, ಅಂಬರಿ, ಮಾಡಲಿ ಯಾವಾಗ, ಮತ್ತ ನಿನ ಸಾಲಿ ಕಲಿಲಿ ಯಾವಾಗ ? ಇನ್ನ ಕಲಿತ ನಾಯೆಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕವ್ವ ಆಗೋವಯ್ಯಿ ?

ಸುಶೀಲೆ - ಅಕ್ಕವ್ವ ಆಗಲಿಕ್ಕೇನೆ ಕಲಿಯುವದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿದ್ದರೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಶಿಕ್ಷಿತರ ಸಂಸಾರವು ಹವಗೆಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತತನವೇ ಕಾರಣ, ನಿನ್ನ ಗಂಡನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ?

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಗಂಡ ? ಎಲ್ಲಿ ಗಂಡ ? ಒಳಮ ಗುಂಡ ಆಗ್ಯಾನ ? ಮನಿ ಖಬರಿ ಇವ್ರ ಅಲ್ಲಾ ? ಎಲ್ಲಿರೆ ಬಿದ್ದಾದಾನ ಪೋಡಿ ?

ಸುಶೀಲೆ— ಗಂಡನಿಗೆ ಪೋಡಿ, ಗೇಡಿ ಎಂದು ಅನ್ನಬಾರದು.

ಪತಿಯೇ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಪತಿಯಿಂದಲೇ ಸತಿಯರ ಉದ್ಧಾರ ಪತಿ ಪರಾಯಣಳಾದವಳೇ ಸತಿ, ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ ಸ್ತೃತಿ.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ನನ್ನ ಗಂಡ ಕುಡಿತಾನು. ಮನಗಿ ಬಂದ ಜಗಣ ತಗಿತಾನು. ಹಿಂಗ್ಯಾಕೆ ಅನೋದ ತಮಾ ಹುಂಕಾಕಿ ಬಡಿತಾನು. ಏನ ಮಾಡ್ಲಿ ? ಸುಶೀಲಾಬಾಯಿ ನನ ಬಾಲ್ಯ ಹೇಳುದ ಅಂದ್ರ ನಾಚಿಕೆ ಬರತಯ್ತಿ [ಕಣ್ಣೀರು ತಂದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರಿಸ ಹತ್ತುತ್ತಾಳೆ.]

ಸುಶೀಲೆ:— ಪಾಪ ! ಅಳಬೇಡ. ಅತಿಪ್ರೀತನವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಶರ ಸಿಂದಿಗಳ ವ್ಯಸನ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಈಗ ಸರಾಯಿ ಕುಡಿಯಬಾರವೆಂದು ಕಾಯಿದೆಯಾಗಿದೆ. ಶರ ಅಂಗಡಿಗಳು ನಾಶವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೆ ?

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಏನ ಹೇಳಬೇಕರಿ ? ನಿಮಗ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳು ಅನಸೀತು. ದರ ಒಂದ ಊರಾಗ ಭಟ್ಟು ಶರ ಶಿಗತಯ್ತಿ. ಕಾಯಿದೆ ಆದಾಗಿಂದ ಶರ ಮಾಡೋದ ಒಂದ ಕೆಲಸ ಆಗೇತಿ. ಸರಕಾರ ಭಲೋ ಮಾಡಿದ್ದ ! ಅದನ್ನ ಕೆಡಸಾಕೆ ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಪೈತಾನರ ಹುಟ್ಟಿದಾರ ! ಅವರಿಗೆಲ್ಲಿ ಮರತೇತಿ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತ (ಕೈ ಬೆರಳು ಮುರಿಯುತ್ತಾಳೆ.)

ಸುಶೀಲೆ:— ಕಳ್ಳ ಶರ ಮಾಡುವವರನ್ನೂ, ಕುಡಿಯುವರನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರವು ಸಿದ್ಧವಿದೆ. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಸವಿ ಮಾತಿನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಆ ದುಷ್ಟಟದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡು. ಆತನನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಹೊತ್ತ ಮುಳುಗುದ ತಡಾ. ಸುದ್ದಿ ಮ್ಯಾಲ ಇರೋದ ಇಲ್ಲಾ. ರಾತ್ರಿ ಸಾಲಿಗೆ ಏನ ಹೋಗತಾನು ?

ಸುಶೀಲೆ:— ಅದಿರಲಿ. ವಸಂತರಾಯ ರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಚಿಂತಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಸುಕಾಯಿತ. ಏನ ಮಾಡ ಬೇಕ ಇದ ತಿಳಿದಾಂಗ ಆಗೇತಿ. ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲ ದ್ಯಾನರ ಎಂದ ಕಿವನೆ ಮಾಡತಾನೋ ಮಾಡಲಿ. (ನೋಡಿ) ಅವ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಗಂಡ ಬಂದ ನೋತ್ರಿ ! (ಕುಡಕಪ್ಪನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಕುಡಕ:— ಲಕ್ಕೇ, ಎಲ ಲಕ್ಕೇ, ನಾ ಇಂದಿನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು, ಕುಡಿಯೋದ ಪುಟ್ಟ ಪೂರಾ ಬಿಟ್ಟಿ ಲಕ್ಕೇ, ತಿನಾಕ ಮಾಡ ಬಿಸಿ ಅವಲಕ್ಕಿ !

ಲಕ್ಕವ್ವ:— [ಆನಂದದಿಂದ] ಅವು, ಅವು, ನನ ಜೀವವ ಜಿಟ್ಟಿ ? ಕುಡಿಯೋದ ಬಿಟ್ಟಿ. ಈ ಮಾತ ಗಟ್ಟಿ ? ಹೇಳ ನನಕೊಳ್ಳುನುಟ್ಟಿ.

ಕುಡಕ:— ಲಕ್ಕೇ, ಖರೇ, ನೂರಬಾರಿ ಖರೇ, ನಿನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆ ಮಕ್ಕಳ ಮರಿ ಆಣೆ, ಶಿವನಾಣೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೇಳತೇನಿ ಇಂದಿನಿಂದ ಶರೆ ಕುಡಿಯೋದ ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಿನೇನೆ.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಸುಶೀಲ ಸ್ವನವರೇ, ನೀವ ದೇವತಿ ಹಾಂಗ ನನ ಮನಗಿ ಬಂದ್ರಿ, ನನ ಗಂಡಗ ಬುದ್ದಿ ಬಂತು. ನನ ಸಂಸಾರಕ ಜೀವಕಳೆ ಬಂತು.

ಕುಡಕ:— ಸುಶೀಲಾಬಾಯಿಯವರೇ, ನನಗೆ ವಸಂತರಾಯರು ನಿಜವಾದ ಬಾಳಿನ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದರು. ನಾನು ಕುಡಿಯೋದನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಕುಡಕರಿಗ ಕುಡಿ ಬ್ಯಾಡಿ ಅನ್ನಾ ಎಂದ ಹೇಳತ ತಿರಗ್ಯಾಡಾಂವ, ಭೈರವಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಗವ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ಭಾತಮಿ ಕೊಡಾವ. ಇನ್ನ ಮುಂದ ನಾ ರಾತ್ರಿ ಸಾಲಾಗಿ ಹೋಗಿ ಓದ ಬರಾಳಕ ಕಲಿತೇನ.

ಸುಶೀಲಾ:— ಶಾಬಾಸ್ ಕುಡಕಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮನೋ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರಕ್ಷರತೆ, ಹಾಗೂ ಕುಡಕತನದ ಹಾಳು ಚಟಗಳು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

ಲಕ್ಕವ್ವ:— ಸುಶೀಲಾಬಾಯಿ, ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸವಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದಾಕ ಬರಾಳಕ, ಕಲಿಬೇಕ ಅಂತ ಮಾಡಿದೇನ.

(೧೩)

ಸುಶೀಲಾ:— ಕಲಿಯಿರಿ, ಕಲಿಯಿರಿ, ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದೇ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶ, ಇಂದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನೋ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಈ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ.

|| ಪದ || ಜೋಗುಳ

ಗಾಂಧಿ ಮಹಾತ್ಮರು | ತೋರಿದ ಚಿತ್ರ ||
ಭಾರತಮಾತೆ ಪಡೆದಾಳೋ | ಪುತ್ರ ||
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಿಶು | ತೂಗೋಣ ಬರಿ | ಜೋ ಜೋ ಜೋ
ಜೋ | ಬಾಳಾ | ಜೋ || ಪಲ್ಲ ||

ದೇಶದ ಎಳ್ಳೆ ಹೊತ್ತಾರು ನೇಹರು |
ದಾಸನಾಗಿ ನಿಂತ ಬಲ್ಲಿದರು ||
ಕ್ಲೇಶ ಪಾಶವ ನಾಶಿಸಿದವರು || ೧ || ಜೋ | ಜೋ |
ಜಾತಿಯ ಭೂತ ಓಡಿಸ ಬೇಗ |
ನೀತಿ ನಿಲಯ ಮಾಡಿದರೀಗ ||
ಕೀರ್ತಿಯ ಕಳಸ ಮೆರೆಯಿಸ ಬೇಗ || ೨ || ಜೋ | ಜೋ ||
ರಾತ್ರಿಯ ಶಾಲೆ ತೆಗೆದಾರೋ ನೋಡಿ |
ಖಾತ್ರಿಯ ಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಜೋಡಿ ||
ಅಜ್ಞಾನವು ಹೋಯಿತು ಓಡಿ || ೩ || ಜೋ | ಜೋ ||

(ಪದ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ)

ಸುಶೀಲಾ:— ಒಳ್ಳೇದು ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರಿ! ಓದು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಯಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ:— ಹೂನ್ರಿ? ತಪ್ಪದೆ ಬರತೀವೆ.

(ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ)

೪ ನೇ ದೃಶ್ಯ

(ಜಮೀನದಾರರ ಮನೆ) .

(ಜಮೀನದಾರರ ಎದುರಿಗೆ ಕಾರಕೂನ ದಿಗಂಬರನು ಕೂತಿದ್ದಾನೆ.)

ಜಮೀನದಾರ:— (ಸ್ವಗತ) ಕೊಡಲಿ ಕಾಪು ಕುಲಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಎಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಕಾರಭಾರ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗರೆಂದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರೋಡೆ ಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರೈತನನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಜಮೀನದಾರರನ್ನು ಬೋಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾರಭಾರ ಹೋದವ್ವರಿಂದ ಇಂಥ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳು ಹೊರಬೀಳಹತ್ತಿವೆ. (ದಿಗಂಬರ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ದಿಗಂಬರ:— ಯಜಮಾನರೇ ಆ ಒಂಟೆನೋತಿ ಕಂಟಪ್ಪನು ಹೊಲದ ಕಬಜಾ ಬಿದಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಯಿಲ್ಲಾ. ಖಂಡಿನ ಹಣಾ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ ನಿ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು ಧಾನ್ಯ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದನು

ಜಮೀನದಾರ:— ಅವರಾತಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ? ಅವರು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಪ್ಪರಿವ್ವರೂ ಕೊಡಬೇಡಿರೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಳೇ ಟೊಪ್ಪಗಿ ಬಾದ್ದರರು ಅನೇಕರಿರುವರಲ್ಲ. ಆಗಲಿ ಇದಕ್ಕೆನು ಉಸಾಯ "

ದಿಗಂಬರ:— ಉಪಾಯವೇತರದು ? ಜಮೀನ ಕಬಜಾಬಿಟ್ಟು ಬಗ್ಗೆ ಕುಳಗಳು ಸ್ವತಾ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಆ ಕಂಟಪ್ಪನಿಗೆ ಕಬುಲಾಯತಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅತಿಕ್ಷಿತ ರಂವೇಮಗಾ ಹೆಬ್ಬಟ್ಟು ಒತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಕವಿಗೆ ನಾವೇ ಕಳಿಸಿದ ರಾಯಿತು. ಡೆನಸ್ಸಿಮಾಮಲೇದಾರರಿಗೆ ಮೇಜವಾನಿಕೊಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸುವಾ.

ಜಮೀನದಾರರೇ— ಶಾಬಾಸ, ಇದಕ್ಕೆನ್ನಬೇಕು ತಲೆ ? ನಿನ್ನ ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಚರ್ಚಲ ನಾಹೇಬರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಸರಿ. ನೀನೂ ಬಿಳೇಟೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೇ ಹಾಕುವಿಯಲ್ಲಾ ?

ದಿಗಂಬರರೇ— ಬಿಳೇಟೊಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಬೆಲೆಕಡಿಮೆ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ ಹೆಚ್ಚು. ಇಷ್ಟಾಗಿ ಬಿಳೇಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೇಕಾದ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಹೆಸರಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬಿಳೇಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಕೃಷ್ಣಕಾರಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಅದೋ ಕಂಟಪ್ಪನು ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಜಮೀನದಾರರೇ— ಈ ಕಾಂಗ್ರೆಸ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜಮೀನದಾರರ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ನೇಗಿಲ ಹೂಡಿದೆ. ರೈತ ರಂತೂ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು. ಕೂಲಿಕಾರರಂತೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಸಂಬಳ ಬೇಡುತ್ತಿರುವರು. ಇವ್ವ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆ. ಈ ಅಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಾದಬಳಿಕ ನಮ್ಮದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತು. ಅಂತೂ ನಮಗೆ ಯಾ ಸತರಣೋಪಾಯವೂ ತೋರ ದಾಗಿದೆ. [ವಸಂತರಾವ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.]

ವಸಂತರಾವರೇ— ನಮಸ್ಕಾರ ಜಮೀನದಾರರೇ ಏನು ನಡೆದಿದೆ ?

ಜಮೀನದಾರರೇ— ನಡೆಯುವದೇನಿದೆ ? ಕಾಂಗ್ರೆಸಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಂಖನಡೆದಿದೆ. ಮಹಾತ್ಮರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಹೋಟು ಕೊಟ್ಟಿವು. ಆರಿಸಿಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನುಂಗಲು ನಿಂತಿರುವಿರಿ ?

ವಸಂತರಾವರೇ— ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗರು ಏನು ಮಾಡಿದರು ? ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನೇಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೋದರು ನೀವು ತಂಖ ಹೊಡೆದರೆನು ಉಪಯೋಗ ?

ಜಮೀನದಾರಃ— ನೀವು ಕಾಂಗ್ರೇಸಿಗರೆಂದರೆ, ಹೊಲ ಇಲ್ಲ, ಮನೆಯಿಲ್ಲ, ವತನವಿಲ್ಲದವರೇ ಎಲ್ಲರು ! ಅಂತೇ ಇಂಥ ಕಾಯದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿರುವಿರಿ.

ವಸಂತರಾವಃ— ಜಮೀನದಾರರೇ ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡಿರಿ. ಪಂ. ಜವಾಹರಲಾಲರ ಸಂವತ್ತಿನ ಲೆಖ್ಪವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಹ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಮನಾಲಾಲ ಬಜಾಜರು ೫೦,೦೦೦ ರೂ. ಕಾಂಗ್ರೇಸಿಗೆ ಘಂಡವೆಂದು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಲಕ್ಷ್ಮಿಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೇಸಿಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶಗೌರವ ಸುಭಾಷಚಂದ್ರ ಬೋಸರ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪುಷ್ಪಹಾರವು ೧೧ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಮಾರಿದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿದರ ನಿಮ್ಮ ಹರಕಮುರಕ ಸಾವುಕಾರಿಕೆ ಯಾವ ಗಿಡದ ತೋಪುಲು ವಿಚಾರಿಸಿರಿ.

ಜಮೀನದಾರಃ— ಟೆನಿಸ್ ಬಿಲ್ಲು ಮಾಡಲು ಏನು ಕಾರಣ ಎತ್ತು ?

ವಸಂತರಾವಃ— ರೈತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವದೇ ಸದ್ಯದ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಶಾತ್ವತಿ ಉಳಿಯುವ ಭರವಸೆ ರೈತರಿಗೆ ಇದ್ದರ ಚನ್ನಾಗಿ ದುಡಿದು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಟೆನಿಸ್ ಬಿಲ್ಲು ಮಾಡಿದೆ.

ಜಮೀನದಾರಃ— ರೈತನು ದುಡಿಯದಿದ್ದರೆ ನಾವೇನು ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುವದೇ ?

ವಸಂತರಾವಃ— ರೈತನು ದುಡಿಯದಿದ್ದರೆ, ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬರಗಳೇ, ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಅವಕಾ

ಶವಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾವ ರೈತನು ಓವಲು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಯುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಧನಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಬಾರದೆಂದು ಯೋಜನೆ ನಡೆದದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಅಂಕ್ಷಿತ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸರಕಾರವು ಸಾಕ್ಷರ ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಜಮೀನುದಾರರು— ಸಾಕ್ಷರ ಮಾಡುವರೋ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಸ ಮಾಡುವರೋ ಮಾಡಿರಿ. ನಾನಂತೂ ಸುಗ್ಗುತಿಂದ ಮಂಗಳನಂತೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡಹತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ವಸಂತರಾವು— ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿರಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡಿರಿ. ನೀವೇ ಹೀಗೆ ಅನ್ನುವಿರಿ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕನು ಏನು ಅನ್ನಬೇಕು. ಕೊಟ್ಟಷ್ಟೇ ವೇತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿರುವರಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭೂದಾನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಜಮೀನುದಾರರೇ, ಆಹುತಿ! ಆದಿರಲಿ? ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿಧಿಗೆ ನೀವು ಏನು ಕೊಡುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಷ್ಟು ಕೊಡಿರಿ, ನಮ್ಮದೇನು ಜುಲುಮೆಯಿಲ್ಲ.

ಜಮೀನುದಾರರು— ಮಹಾತ್ಮರ ತತ್ವಗಳು ಅಜಾಧಿತವಾಗಿವೆ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವರು ಪೂಜ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಸ್ಮಾರಕಕ್ಕೆ ನಾನು ನನ್ನ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಉತ್ಪನ್ನ ಅಂದಾಜು ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದೆ. ಆಹುತಿ ಕೊಡಿರಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಮಾರುತಿ ಮಾಡಿರಿ.

ವಸಂತರಾವು— ಬೋಲೋ ಭಾರತ ಮಾತಾಕಿ ಜಯ. ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಮಹಾರಾಜಕೀಜಯ. [ತೆರಿಬೀಳುತ್ತದೆ.]

(೨೧)

೫ ನೇ ದೃಶ್ಯ.

(ರಸ್ತಾ)

(ಸಾರು ಅಯ್ಯನವರು (ಸ್ವಾಮಿ) ಹಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ರೈತನು ಬರುತ್ತಾನೆ)

ಸ್ವಾಮಿ:-

ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು | ರಕ್ಷಣ ಮಾಡಿರಿ | ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾ || ೧ ||

ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿ | ಬೆಳಸಿರಿ ಬೇಗಾ | ದೇಶದ ಬಲವನ್ನಾ || ೨ ||

ಸಾಂಬ ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ

ಕಂಟಪ್ಪ:- ಸಾಮಿಗೋಳ ಯಾವ ಊರವರ ? ಬಬಲಾ ದ್ಯಾವರ ಎನ್ ?

ಸ್ವಾಮಿ:- ನಾವು ಬಬಲಾದ್ಯಾವರ ಅಲ್ಲ, ಶೇಡಬಾಳದವರ ?

ಕಂಟಪ್ಪ:- ನಿಮದ ಯಾವ ಮರಾ ?

ಸ್ವಾಮಿ:-ನಾವು ಸಾಲಿ ಮರದವರ, ನಮಗ ಮರಾ ಮಸೀದಿ ಸವನ ಇದಾವ.

ಕಂಟಪ್ಪ:- ಅಲಿಂದ ನೀವ ಅಯ್ಯನವರೋ ? ಎನ್ ಮುಸಲರೋ ?

ಸ್ವಾಮಿ:- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳು ಜಿಗಿದು ಹೋಗಿ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. “ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಕರೆ ಪುಕಾರ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಭಾಯಿ ಭಾಯಿ ” ಎಂಬ ಕೂಗು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೇಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾವು ಮರದಲ್ಲಿ ಉಂಡು ಮಸೀದಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತೇವೆ

ಕಂಟಪ್ಪ:- ಈ ವರ್ಷ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಹ್ಯಾಂಗ ?

ಸ್ವಾಮಿ.— ಮುಂಗಾರಿ ಮಳೆ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ ಹಿಂಗಾರಿ ಮಳೆ ಚಲೋ ಆಗಿ ಬಿಳಿ ಜೋಳ ಬಿತ್ತಿಗಿ ಆಗತಾವ. ಗೋದಿ, ಕಡ್ಲಿ ಚಲೋ ಪೀಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿದವ ಹಾಳಾಗತಾನ, ತಂಬಾಕು ಹಚ್ಚಿದ್ರ ಹಣಾ ಗುಣಾ ಕಳಕೋತಾನ, ಅಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳಿಸಿದವ ಮೇಲ ಆಗತಾನ.

ಕಂಟಪ್ಪ:— ರಾಜದಾಗ ಲಢಾಯಿ, ಸುಖಾ ದುಖಾ ಧಾರಣೆ ಯಾನ್ಯಾನರಪ್ಪ

ಸ್ವಾಮಿ:— ಕಾಶ್ಮೀರ ಕನಸು ಖರೇ ಆಗತೇತಿ. ಹೈದರಾಬಾದ ಹೆದರಿ ಹಿಂದ ಸರಕಾರಕ ಶರಣ ಬರತಯ್ತಿ. ಅರವಿ ಮ್ಯಾಲಿನ ಕಂಟ್ರೋಲ ಹೋಗತಯ್ತಿ, ಕಾಳಾ ಬಾಜಾರ ಚಾಲು ಆಗತೇತಿ. ಅಕ್ಕಿ ಧಾರಣೆ ತುಟ್ಟ ಆಗತೇತಿ. ಬೆಲ್ಲದ ದರ ಬಿಗಿತಯ್ತಿ. ಅಕ್ಕಿ ಧಾರಣೆ ಮೆತ್ತಗ ಆಗತಯ್ತಿ. ಸಕ್ರಿದರಾ ಸಡಿಲ ಆಗತಯ್ತಿ.

ಕಂಟಪ್ಪ:— ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಅಯ್ತಿ ?

ಸ್ವಾಮಿ:— ಈ ವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಅಶಿಕ್ಷಿತರ ಮೇಲೆ ಕೂತಿ ದ್ದಾಳೆ. ಕೆಂಪು ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿ ಗೊಂಜಾಳ ನುಚ್ಚು ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಲಿ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಗೆ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಪಾಟಿ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ ಸಾಲೆ ಕಲಿಯದಿದ್ದ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಪ್ರೌಢರಿಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಬೆನ್ನುಹತ್ತುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲರು ಕಲಿ ಬೇಕೆಂತ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳತದೆ.

ಕಂಟಪ್ಪ:— ಎಲಾ ಇವನ, ಸಾರು ಅಯ್ಯನವರೂ ಕಲೋದ ಹೇಳತಾರಲ್ಲಾ. ಏನಲೆ ಸ್ವಾಮಿ ನೀವ ಸಹಾ ಕಲಿಲಾಕ ಹೇಳತೀರಿ. ಕಲಿದಿದ್ರ ಏನ ಆಗತಯ್ತಿ ?

ಸ್ವಾಮಿ:— ಕಲಿಯದೆ ಇದ್ದವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಡಿಮೆ. ಕಲಿಯದೆ ಇದ್ದ ರೈತನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಸಿಗುವವಿಲ್ಲ; ಕಲಿಯ

ದವನಿಗೆ ಕೂಲಿ ಕಡಿಮೆ. ಕಲಿಯದೆ ಇದ್ದವನಿಗೆ ಜುಲುಮಿಯಿಂದ ಕಲಿಸತಾರ. ಅದಕ ನೀವೆಲ್ಲ ಪ್ರೌಢರು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ.

ಕಂಟಪ್ಪ:— ನೀ ಏನ ಅಯ್ಯನವರೋ ? ಏನ ಸಾಲಿ ಕಲಿಲಾಕ ಹೇಳೂ ಭಾಮಬ್ಬಾನೋ !

ಸ್ವಾಮಿ:— ನಾವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ದೇಶ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣ ಪ್ರಭುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಬರಬರುತ್ತಾ ಪರಕೀಯ ರಾಜಸತ್ತೆಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಸಾಯವು ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ದೇಶೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಜನರು ಕೊಟ್ಟ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಕಂಟಪ್ಪ:— ಹೊಟ್ಟೆಗೇನ ಕ್ಯಾರ ಹಾಕೋತಿರೇನ ?

ಸ್ವಾಮಿ:— ನಿಮ್ಮಂಥ ಭಕ್ತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡು ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕೊಡಿರಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಂದಿನ ಓಣಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.
“ ಸಾಂಬ ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ ”

ಕಂಟಪ್ಪ:— ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕಂದ್ರ ಬಿಚ್ಚ ಬಿಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮಿ:— ದುಡ್ಡ ಇರದಿದ್ದರೆ ಆಣೆ, ಚವಲಿ, ಪಾವಲಿ, ರೂಪಾಯಿ ಏನಿದ್ದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೊಡಿರಿ. ಎಲ್ಲರೂ ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವು ನಿ್ಲಡಿರಿ.

ಕಂಟಪ್ಪ:— ತಗೋ ಈ ಚವಲಿ. [ಚವಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.]
(ಸ್ವಾಮಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹಂಪಣ್ಣ ಕಂದಿಲ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಏನ ಕಂಟಪ್ಪಾ ಏನ ನಡದಯ್ಯ ಇಲ್ಯಾಕ ನಿಂತಿದಿ !

ಕಂಟಪ್ಪ:- ಸಾರೂ ಅಯ್ಯನವರ ಬಂದಿದ್ದ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಕೇಳುತ್ತಿಂತೀನಿ !

ಹಂಪಣ್ಣ:- ಮತ್ತೇನ ಹೇಳಿದ್ದು ಸ್ವಾಮಿಗಳು.

ಕಂಟಪ್ಪ:- ಪ್ರೌಢ ಮಂದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಬೇಕೆ ಕಲಿದಿದ್ದ ಜುಲ ಮಿಯಿಂದ ಕಲಸತಾರಂತ.

ಹಂಪಣ್ಣ:- ಹೌದು ನಾವು ಈಗ ೩೪ ತಿಂಗಳಾತು. ಕಲಿಯಹ ತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ವಸಂತರಾಯರು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವರು ನೀನೂ ನಡೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ೩೪ ತಿಂಗಳಾದವು

ಕಂಟಪ್ಪ:- ರಾತ್ರಿ ಸಾಲೆ ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದಾರು ?

ಹಂಪಣ್ಣ:- ಹೊಸಮನಿ, ಶೇಷಪ್ಪನ ವನಶ್ಯಾಗ ಸಾಲೆ ಹಾಕಿ ದ್ದಾರೆ, ಸುಮಾರು ೩೦೪೦ ಮಂದಿ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರತೀರತಾರ.

ಕಂಟಪ್ಪ:- ಹಾ ಹಾ ಮೊನ್ನೆ ನಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಾದ ಬರು ವಾಗ ನೋಡಿದಿನಿ. ಗ್ಯಾಸ ಹಚ್ಚಿದ್ದು, ಫೋನೋ ಹಾಡಾಕ ಹತ್ತಿತ್ತು, ಮಂದಿ ಕೂಡುತ್ತ, ನನಗೇನಗೊತ್ತು, ಯಾರದೋ ಮದವಿ ನಿಬ್ಬಣ ಇಳದೇತಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿನ್ನಿ ?

ಹಂಪಣ್ಣ:- ಛೇ, ಹುಚ್ಚಾ, ಅಲ್ಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿತೀರ ತೇವ ? ನೀನೂ ನಡಿ. ವಸಂತರಾಯರ ನಮಗ ಕಲಿಸತೀರತಾರ, ಕತಿ ಹೇಳತಾರ, ಬಲ್ಮಜಾ ಇರತೇತಿ. ನಡಿ. ನಡಿ

ವಸಂತರಾವ:- ನಿಮ್ಮಂಥ ಅಶಿಕ್ಷಿತರ ಸಲುವಾಗಿ ಹೇರಳ ಹಣ ವೆಚ್ಚಮಾಡಲು ಸರಕಾರವು ಸಿದ್ಧವಿದೆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕೂಡುವದಕ್ಕಿಂತ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ತಾಸೆರಡು ತಾಸು ಬ್ರಿ ನಿಮಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಓದು ಬರೆಯಲು ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಡೆಯಿರಿ ರಾತ್ರಿಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾ (ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

೬ ನೇ ದೃಶ್ಯ

(ರಾತ್ರಿ ಕಾಲೆ - ಕೆಲವರು ಬರೆಯಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಓದಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ
ವಸಂತರಾವ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಹೂ ನಾಗಪ್ಪಾ ಓದು. ಇದು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರ
ವಿದೆ. ಈ ದೊಡ್ಡಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದು ನೋಡುವಾ.

ನಾಗಪ್ಪಿ— ಎರಡ ತಿಂಗಳಾತ ನಾ ಕಲ್ಯಾಣ ದತ್ತಿ. ಇಟ್ಟರಾಗ
ವತ್ತರನಾನ ಪತ್ತರ ಓದಾಕ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂದಿತೋ ಮಾವಾ ?

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ನಾನು ೩ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಓದಹತ್ತಿದೆನು.
ಈಗ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರ, ಕಾರ್ಡ, ಕತಬಿ ಎಲ್ಲ ಓದುತ್ತೇನೆ. ಹೂ
ಓದು.

ನಾಗಪ್ಪಿ— ನೀ ಹರತ ಬುದ್ಧ್ಯಾಂವ ಅದಕ ನಿನಗ ಗಡಾ
ಬುದ್ಧಿ ಭೆಟ್ಟಿ ಆತ. ನಾ ಹನ್ನಾಡ ವರ್ಸ ಎಮ್ಮಿಕಾದಿದೇನ ಕೋಣ
ಪ್ಪನಗೇಣ್ಯಾ ನಾ. ಅದಕ ಗಡಾ ಬರಾಕಿಲ್ಲ. ಇದ್ಯಾನಪ್ಪಾ ಪಂ. ನೇಹರು.
(ಸಾವಕಾಶ ಓದುತ್ತಾನೆ.)

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಪಂ. ಅನ್ನಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತ
ಎಂದು ಓದಬೇಕು. ಪಂಡಿತ ನೇಹರು (ಎಂದು ಓದಿ ತೋರಿಸು
ತ್ತಾನೆ. ನಾಗಪ್ಪನು ಹಾಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ.)

ನಾಗಪ್ಪಿ— ಈ ಪಂಡಿತ ನೇಹರು ಅಂದ್ರಯಾರಾ ? ನಮ್ಮ
ಬಸ್ತಿ ಪೂಜಿಮಾಡೂ ಪಂಡಿತ ಅಪ್ಪೆನ್ದಂಗ ಬಸ್ತಿಪೂಜಿ ಮಾಡಾವರ
ಯ್ಯಾನ? ಮತ್ತು ಜವಾಹರಲಾಲ ನೇಹರು ಅನಾವರ ಅವರ ಯಾರಾ ?

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಛೇ ಹುಚ್ಚಾ ಬಸ್ತಿ ಪಂಡಿತರು ಇವರಲ್ಲ. ಪಂಡಿತ
ಅನ್ನುವ ರೂಢಿ ಆ ಸಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ ಪಂಡಿತ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.
ಇವರೇ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೇಹರುರವರು ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ

ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನರು. ಈವೊತ್ತು ವಿಲಾಯತಿಯಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು.

ನಾಗಪ್ಪು:— ತಿಳಿತಬಿಡ, ನಾ ಈ ತಿಂಗಳದಾಗ ಸಹಿ ಮಾಡಾಕ ಕಲಿತಿದೇನ, ಇನ್ನ ಹೆಬ್ಬಟ್ಟ ಉರುದು ಕಟ್ಟಿ ಆತ. ಏನೋಮಾವಾ ನೀ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಕಾಕ ಹತ್ತಿದೇನೋ? ಧೇಟೆ ಕಲತವರಂಗ ಕಾಣಾಕ ಹತ್ತಿದಿ ನೋಡ.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಅಂಕ್ಷಿತತನವಿತ್ತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವು ಅಸಡ್ಡಾಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚಲೋ ಜನರ ಹತ್ತರ ಹೋಗಲು ನಾಚಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಹತ್ತರ ಮಾತಾಡಲು ಧೈರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬೇಕಾದ ಡ್ರೇಸ ಮಾಡಿ ದರೂ ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತದೆ. (ವಸಂತರಾಯ ಬರುತ್ತಾನೆ) ಏನರಿ ಈಹೊತ್ತು ಏನು ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ? ಮತ್ತೇನರಿ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ ?

ವಸಂತರಾವ:— ಈ ವೊತ್ತು ಎರಡು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯ ಸಂಚಾಲಕರು ಬಂದಿದ್ದರು.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಇದೇನ ಹೊಸದ ಕೇಳತೇವಿ ? ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮಂತೆ ರಾತ್ರಿ ಸಾಲಿಕಲಿತ ಮಂದಿಗಿ ನೋಕರಿ ಕುಡತಾರ ಏನು ?

ವಸಂತರಾವ:— ಹಾಗೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ವರು ಐದುವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಂಪಣ್ಣ:— ಹೌದ, ಹೌದ, ಒಂದಕ್ಕೆ ಚುನಾವಣೆಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತ ಹೇಳತಿದ್ರ ?

ವಸಂತರಾವಃ— ಅದೇ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುವದೇ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ಈ ವಿಸಾಕ ಯೋಜನಾದಾಗ ಏನೇನ ಮಾಡೋದಯ್ತು ?

ವಸಂತರಾವಃ— ವಿಸಾಕ ಅಲ್ಲ ! ವಿಕಾಸ ಅನ್ನಬೇಕು. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗತನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಸರ್ವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ, ಇರಲು ಮನೆ, ಮೃತುಬ ಬಟ್ಟೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಂಪಣ್ಣಿ— ನೀವ ಹೇಳಿದಾಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಆತಂದ್ರ ಕೇಳೋದ ಏನಿ ? ಇದೆಲ್ಲಾ ಆಗೋದ ಖರೇ ಏನಿ ?

ವಸಂತರಾವಃ— ಸರ್ಕಾರವು ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಯೋಜನೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ೩೦೦ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಗಪ್ಪಾ:— ಅಲ್ಲರೀ, ಇಂತಾ ಗುಡ್ಡದಂತಾ ಕೆಲಸಕ ರೊಕ್ಕ ಬ್ಯಾಡ ಏನಿ ? ನಮ್ಮೂರ ಸಾಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಾಕ ರೊಕ್ಕ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾರು, ಮತ್ತ ನೀವ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಏನರೆ ೩೪ ಹಗೆತುಂಬ ಹಣಾ ಬೇಕಾ ದೀತಲ್ಲರೀ ?

ವಸಂತರಾವಃ— ಹಣ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಆಗಲಾರದು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ಅಮೇರಿಕಾ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾಕಷ್ಟು ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದು.

ಹಂಪಣ್ಣಿ:-- ಅಮೇರಿಕದವರ ಯಾಕ ಸಾಯ ಮಾಡತಾರಿ ? ಅಪ್ಪಾ ನೋಟ್ರಿ ಮತ್ತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡನ್ನ ಓಡಸಾಕ ಏಟೊಕನ ದುಡಿ ಬೇಕಾತ ? “ ಯರುಕ ಹೋಗಿ ಗಜಕರ್ಣ ಹತ್ತಬಾಗದು. ”

ವಸಂತರಾವ:- ಛೇ, ಹುಚ್ಚಾ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದೆ. ಅವರ ಸಹಕಾರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮೇರಿಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದರೂ ಸಹೋದರ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ, ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಹಂಪಣ್ಣ:- ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯದಾಗ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯೋದ ಏನಿ ?

ವಸಂತರಾವ:- ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಾಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ಬೇರೆ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿ ಕೂಡಿಸಿ ೧೭೦ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ೩ ವರ್ಷದ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ೭೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಮಂಜೂರಾಗಿದೆ.

ಹಂಪಣ್ಣ:- ಹಾಂಗಾರೇನ ? ನೀವ ಈ ಕೆಲಸದಾಗನೂ, ಇರಾವರ. ಅದಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಯೆ ಮಾಡಬೇಕೆನೋಡ್ತಿ !

ವಸಂತರಾವ:- ನಮ್ಮ ಊರು ಹೆರವರ ಊರು ಎಂದು ಭೇದ ಮಾಡಲಾಗದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ ಆಣೆಕಟ್ಟು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಗಪ್ಪ:- ನೀವ ಹೇಳೋದ ಎಲ್ಲಾ ಬರಾಬರಿ ಅಯ್ಯಿ ? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡತಿದ್ರೆಸುದ್ದಾ ಸರಕಾರಕ ಹೆಸರ ಇದತಾರಲ್ಲರೇ ? ಇದೇನ ತಿಳಿವಾಲ್ತು ?

ವಸಂತರಾವ:- ಹೆಸರಿಡುವವರಿಗೆ ಅದೊಂದೇ ಗೊತ್ತು. ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಡ. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಶಿಕ್ಷೆಲ್ಲ. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇರಲಿಬಿಡು ಇನ್ನೊಂದು

ದಿನ ವಿಕಾಸಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ.

ಹಂಪಣ್ಣಿ:— ವಾಹವ್ವಾ ! ಒಳ್ಳೇ ಆನಂದ. ಊರಲ್ಲಿ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಅಗಸೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಊರು ರಬ್ಬು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವಾ ?

ವಸಂತರಾವ:— ಊರನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿದರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದಷ್ಟು ಎಲ್ಲ ಪ್ರೌಢರನ್ನು ಸಾಕ್ಷರ ಮಾಡಿರಿ. ಅಗಸೆಬೇಡ, ತಳಿರು ಬೇಡ. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನೋಡಲು ಅವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಗಸೆ ನೋಡಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ನಾಗಸ್ವಾಮಿ:— ಬರಾಬರಿ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ರೈತರು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಕಲತ ತಯಾರ ಆಗಿದ್ದೇವೆ. ಹರಿಜನ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರೌಢರಿಗೆ ನಿಳು ಮಾಸ್ತರರೂ ಕಲಿಸಿ ತಯಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಕೆಳಗಡೆ ಓಣ್ಯಾಗ ಕಲ್ಯಾಣ ಶೆಟ್ಟರು ಕಲಸ ತಿರತಾರ ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಹತ್ತಿವತ್ತ ಮಂದಿ ಉಳದಿದರಾದೀತ ನಿರಕ್ಷರರೆಂದು. ಅವರನ್ನೂ ಈ ತಿಂಗಳದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಸಾಲಿಗೆ ಬರುಹಾಂಗ ಮಾಡಿದರ ಅತ.

ವಸಂತರಾವ:— ನಿಜ ನಿಜ. ಊರೊಳಗಿನ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೆಲ್ಲರೂ ಇದೊಂದು ದೇಶಕಾರ್ಯವೆಂದು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದಲ್ಲಿ ಊರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಸಾರ ಆಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡವರಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಕೆಲವು ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ದಾನದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನೂ, ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಆನುಸರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

೭ ನೇ ದೃಶ್ಯ

(ಜಾಹೀರ ಸಭೆ:— ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ ರೈತರೂ ಊರ ಪ್ರಮುಖರು ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ)

ವಸಂತರಾವ:— ಬಂಧುಭಗಿನಿಯರೇ, ಈ ದಿನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗ ಮಿಸಿದ ಮಾನ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಏಕೈಕ ಮಂತ್ರಿಗಳು. ನಮ್ಮ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿರುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಜ್ವಲ ವಿಚಾರವೂರಿತ ಭಾಷಣ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ವಿನಂತಿಯಿದೆ. (ಮಂತ್ರಿಗಳು ಭಾಷಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ, ಚಪ್ಪಳಿ ಬಾರಿಸಿ; ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜಯ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ)

ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿ. — ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರೇ, ಈ ದಿನ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಸ್ವಾಗತಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಆನಂದ. ಈ ಆನಂದವು ನನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಗೆಂದು ನಾನು ನಂಬದ, ಆ ಪವಿತ್ರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಗತ ವೆಂದೇ ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಕ್ಷಣೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ಬಲವಾದ ಶಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವಿತ್ತುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮೊಳಗೆ, ಕಲಹ, ಚಾತ್ಯಾಂಧತೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭೇದನೀತಿಯನ್ನು ದಯಿಸಿ ರಾಜ್ಯಸಾಳಿದರು. ನಿಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷರ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯದ ಪರಿಣಾಮ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಒಗ್ಗು. ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯವರು ಅದರ್ಶ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದ ವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಶಿಕ್ಷಿತತನವನ್ನು ಆಯಾ ಮನೆತನ ಸಾಕ್ಷರರಾದ ಪುರುಷ

ವರ್ಗದವರು ಕಳೆಯಲು ಹೆಣಗಾಡಬೇಕು. ಪ್ರೀವರ್ಗದ ಉನ್ನತಿ
ಗಾಗಿ ಪ್ರೀ ಸೌ. ಪದ್ಮಾವತಿದೇವಿ ಅಂಗಡಿಯವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ
ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾರ್ಯವು ಬೇಗನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ, ಕನ್ನಡನಾಡಿ
ನಲ್ಲಿಯ ಅಶ್ವತ್ಥತನದ ಭೂತವು ಬಯಲಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ
ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶಸ್ಥಾನದೊರೆಯುವದೆಂದು ನನ್ನ ಭರವಸೆಯಿದೆ.
ಮಹಾತ್ಮರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೆಂದು ಕೊರಗಬೇಡಿರಿ. ಅವರು ನಮಗಿಂತ
ದಿವ್ಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಬೆಳಕು ನೋಡುವಾ. ರೈತ ಬಂಧು
ಗಳು ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ರೈತರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ
ಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಜಯ ಹಿಂದ !

ವಂದೇ ಮಾತರಂ |

ಸುಜಲಾಂ | ಸುಫಲಾಂ | ಮಲಯಜ ಶೀತಲಾಂ |

ಸಸ್ಯಶ್ಯಾಮಲಾಂ | ಮಾತರಮ್ || ಪಲ್ಲ ||

ಶುಭ್ರ ಜೋತ್ಸ್ನಾಂ | ಪುಲಕಿತ ಯಾಮಿನೀಂ |

ಘಲ್ಲ ಕುಸುಮಿತ | ದ್ರುಮದಲ ಶೋಭಿನೀಂ | ಸುಹಾಸಿನೀಂ |

ಸುಮಧುರ ಭಾಷಣೀಂ |

ಸುಖದಾಂ | ವರದಾಂ | ಮಾತರಮ್ | || ೧ ||

ಬೋಲೋ ! ಭಾರತಮಾತಾಕಿ ಜಯ !

ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಮಹಾರಾಜಕಿ ಜಯ !

೧೬-೧೦-೨೨

—: ನಾಣ್ಣುಡಿಗಳು :—

- (೧) ಪ್ರೌಢರ ಶಿಕ್ಷಣ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ.
 (೨) ಬರಹ ಬಾರದ ಬರಡ ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕುರುಕ.
 (೩) ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯ ಮಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಾಗಬಲ್ಲ.
 (೪) ಚಾತ್ರಿಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲಿಗೆ ಹೋಗು.
 (೫) ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಪ್ರೌಢನು ಅಶಿಕ್ಷಿತರಲ್ಲಿ ಗೌರವನು.
 (೬) ಅಶಿಕ್ಷಿತನವೇ ಅವಮಾನ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತನವೇ ಸಮ್ಮಾನ.
 (೭) ಕಲಿತವ ಹುಲಿ, ಕಲಿಯದವ ಏಲಿ.
 (೮) ಕಲಿಯದವನ ಬಾಳು, ಸಾಯುಗೂ ಕೇಳು.
 (೯) ಕಲಿತವ ಅರಸ, ಕಲಿಯದವ ಗೂರಸ.
 ೧೦) ಒಕ್ಕಲಿಗನಾದರೂ ಅಕ್ಕರ ತಾನೇನು.
 ೧೧) ಓದುಬಾರದ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಬಾಳು, ಎಂದರೂ ಹುಳು.
 ೧೨) ಕಲಿಯದ ಜಿಟ್ಟಿ, ಕಲಿತವನ ಸೊಟ್ಟಿ.

ಅಜಿತ ಪ್ರಕಾರನ ದಾಗೂ ಏಜನ್ನಿಯ ವುಸ್ತುಗಳಿವು.

Sl. No.	Topic	1	0	0
1	A Pen Picture of Pandit Nehru	1	0	0
2	'Sthita Pradnya Sutra' V. R. Kapre	0	6	0
3	ಜನವರಿ ೨೦—ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಾಖಾಣ			
4	ಸಂಪದರೂಪ ಸಂಸ್ಥೆ—ಸಂಗಮೋದ ಗೂಢಿ		0	0
5	ಅಜಿತನ ಶಿಷ್ಟ—ಪಂ ಭೀ. ಭವಿ B A		0	0
6	ವಿಜಯಪ್ರೀತಿ—ಮಾರ್ಗ ಅರ್ಥ ರಾವ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ		0	0
7	ಹಂಬಲ--ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ ಕಿತ್ತೂರು B A.		0	0
8	ಅನೃತಧಾರ-ವೀರಪ್ಪ ಯಗಡಿ B. A IL B		0	0
9	ದಾದಿ— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಾಖಾಣ		0	0
10	ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ—		0	0
11	ಅವನಾರು ? —ಪಿ. ವಿಜಯಕುಮಾರ		0	0
12	ಲಿಪಿ - ಪಿ. ವಿಜಯಕುಮಾರ ಕಾದಂಬರಿ		0	0
13	ಕೃಷ್ಣ ಮುಂದೆ ಕೊನೆ - ಚರ್ಚೆ		0	0
14	ಕಂಠ್ಯಕೂ ಇತಿಹಾಸ - ಡಾ. ವಿ. ಗಂಗೂ		0	0
15	ಬಿ. ಕಯ್ಯಂ - ಡಾ. ವಿ. ಗಂಗೂ		0	0
16	ಗಲಿಪ್ಪರ - ಬೆಂಗಳೂರು ಅರಣ್ಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ B A		0	0
17	ರಕ್ಷಾ (ರ. ಮಂದಿರ) - ಶ್ರೀ ರ. ರೋಮ್ ರವರು		0	0
18	ನಾಹಾತ್ಯಾ ಗಾಂಧಿ ಸುವರ್ಣ ಕೊನೆ		0	0
19	ಸಂಗಮಾರತಿ ಕದ್ದಾಂಗಲ		0	0
20	ದೊರೆ ಮುಷಕನ ಮುಷಕನ		0	0
21	ಭಾರತ ಭೂ ಮಹಿಮೆ - ರಾಮಕೃಷ್ಣ		0	0
22	ಶ್ರೀಮಾಂಸಿ ಉಪನಿಷತ್		0	0
23	ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವತೆಗಳ ನಕ್ಷತ್ರಂ		0	0
24	ಶ್ರೀ ಶನಿವಾಹುತ್ಯಾ - ಸಾ. ಮ. ರಾ. ಬೀಲ ಗವೆ - ಪದ್ಮ		0	0
25	ಶ್ರೀಶೈಲ ಯಜ್ಞೋ - ರವಿಶಂಕರ ಭಟ್ಟ		0	0
ಶ್ರೀಮತ್ ಶಿವಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳ				
26	ಉಪದೇಶ ರೂಪಿಣಿ ಮುಕ್ತು ಕ್ಷಮಾಪನ ಸಂವತ್ಸರ		0	0
27	ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ ಜೀವನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ		0	0
ವೀರನಾಥವೇ ಮುಕ್ತು				

ವಿರಭಾರತ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಎರಡನೆಯ

★ ವರ್ಷದ ಮಂತ್ರಕಗಳು. ★

ವರುಷದಲ್ಲಿ ಆರು ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣೆ ಕೇವಲ ೨ ರೂ. ೪ ಆಣ.

೧ ಅಜಿತನ ಶಿಸ್ತು (ಚಕ್ರರಾಸಕಗಳು)

ರೇ. ವಾ. ಸಿ. ಭೀಮಿ ೦ ೫

೨ ನಳವೃದ್ಧನ ದೇಶಸಂಚಾರ — ರೇ. ಅ. ಶ್ರೀ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ೦ ೬

೩ ಬಾವಿ — ರೇ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಾಚನ ೦ ೧

೪ ಕಸ್ಯುತಧಾರಿ (ವರನಾಥ - ಬೋಧನೆಯ ಕತೆಗಳು)

— ರೇ. ಶಿ. ಶಂಭು ಬುಗಿಡಿ ೧ ೧

೫ ಜಲಗಾನ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿ)

— ರೇ. ಪಿ. ಬಸಯ್ಯಾಚಾರಿ ೦ ೧೨

೬ ಸ್ಮೃತ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ (ಸೇಷ) — ರೇ. ವಾ. ಕರ್ಣ ೦ ೧೦

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣೆ ಕೇವಲ ೨ ರೂ. ೪ ಆಣ (ಅಂಚೆಪೋಸ್ಟಿನಲ್ಲಿ)

ಈ ಬರಹ ಕೆಳಗೆ ಚಂದಾದಾರರಾಗಿ.

ಮೂರನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿರುವ ಮಂತ್ರಕಗಳು ೧೯೨೨

ವರುಷದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧ ವಿಜಯಾ — ರೇ. ಕಾಮಣ್ಣ ೦ ೧೦

೨ ಕಣಿಗಲಿ ಹೂ (ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ) — ರೇ. ಸಿಂಹ ಬಿ. ಶಂಭುನಾಥ ೦ ೧೦

೩ ಬಾಳಿನ ಚಿರಗನು — ರೇ. ಕೃಷ್ಣ ಬುಲಿ ಕುರಾಣಿ ೦ ೧೦

೪ ?

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣೆ ಕೇವಲ ೨ ರೂ. ೪ ಆಣ (ಅಂಚೆಪೋಸ್ಟಿನಲ್ಲಿ)

ದಿ ಅಜಿತ ಎಜನ್ಸಿ, ಬೆಳಕಟ್ಟಾಕೆ-ಬೆಳಗಾವಿ.

ಮುದ್ರಕರು :- ಎ. ಪಿ. ಚೌಗುಲೆ,

ವಿರಭಾರತ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ.

